

2022

**Envac Scandinavia AB –
Remissvar över betänkandet M2021/02118**

**En förbättrad förpackningsinsamling – nya
roller för kommuner och producenter**

2022-02-04

Remissvar över betänkandet M2021/02118 - En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter

1. Sammanfattning

Vi instämmer med det övergripande målet att öka materialåtervinning genom källsortering och kostnadseffektiv insamling av förpackningar från hushållen.

Vi ställer oss positiva till att tydligare rollbeskrivningar och ansvar för kommuner och producenter tas fram och förankras i branschen.

Vi anser dock att förslaget bör formuleras på ett **teknikneutralt** sätt. För mycket fokus sätts på insamling med kärl, speciellt med tanke på att befolkningsprognoser, stadsbyggnadstrender och urbanisering pekar mot att fler kommer att bo i städer i framtiden.

Promemorian bör undvika att styra teknikval gällande insamlingssystem för att inte hindra **framtida utveckling**. Andra insamlingssystem än kärl har redan idag stora fördelar inom t.ex. digitalisering, återkoppling och uppmuntrande av goda beteenden, områden som kan ha stor positiv påverkan i framtiden.

I och med våra kontakter med fastighetsägare så vet vi att många flerfamiljshus idag saknar tillgång till miljörum och konsekvenserna av att ändra på detta är inte ordentligt analyserade i promemorian. Det finns risk för att skrivelsen kommer att tolkas så att fastighetsägare tvingas till ombyggnationer och avyttrande av inkomstbringande yta för att få plats med avfallskärl. Denna förändring skulle ge en negativ lokal miljöpåverkan kopplat till trafiksäkerhet, buller och framkomlighet.

Flera kommuner i Sverige satsar idag på storskaliga lösningar för avfallsinsamling, som t.ex. sopsug och/eller optisk sortering, som med god tillgänglighet bevisligen reducerar tung trafik och därmed minskar utsläpp och buller i samband med förpackningsinsamling och vi förutsätter att ersättningsmodellen utformas på ett sådant sätt att dessa system inte missgynnas.

I förslaget refereras det på flera ställen till konsultrapporter som bas för investeringskostnader. I vår dagliga kontakt med kommuner, återvinningsbolag och åkerier upplever vi dock att en väsentlig kostnad i samband med förpackningsinsamling är driftkostnaden och inte enbart investeringskostnaderna.

2. Bakgrund om Envac

Vi är stolta uppfinnare av sopsugen och är ett av de mest innovativa företagen inom den globala industrin för automatiserad insamling av avfall och sorteringsteknik. Vår teknik har funnits på

den svenska marknaden sedan 1960-talet. Vår vision är att skapa smartare städer, förbättra livskvalitén idag och lämna en grönare planet för kommande generationer.

I Sverige har vi kontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Mjölby. Regionens huvudkontor finns i Hammarby Sjöstad, där även vår mest välkända sopsugsanläggning är installerad. Totalt har Envac drygt 100 anställda i Sverige samt lokalkontor i Norge, Danmark, Finland och Storbritannien.

Då Envac ingår i Stena-sfären har vi god kännedom av hela avfallskedjan via våra kollegor hos Stena Recycling som även bedriver eftersorteringsanläggningar. Vi är medlem i Avfall Sverige sedan många år tillbaka.

3. Våra synpunkter

- Med denna promemoria finns risk för att många städer tvingar fastighetsägare till ombyggnationer och avyttrande av inkomstbringande yta till förmån för att få plats med avfallskärl. Denna förändring skulle potentiellt bidra till en högre miljöpåverkan. Vi anser detta ej önskvärt ur både kostnads- och miljösynpunkt.
- I förslaget diskuteras investeringskostnader, dock saknar vi ett totalkostnadsperspektiv, dvs där även insamlingskostnaderna (inkl. driften av t.ex. bilar för hämtning) ingår. Flera av nämnda konsultrapporter exkluderar insamlingskostnaderna av olika anledningar vilket ger en snedviden infallsvinkel till tolkningen av resultaten. Ett totalkostnadsperspektiv skulle ge en betydligt bättre helhetsbild.
- I förslaget nämns både insamlingsmål och återvinningsmål. Man kan tolka detta synonymt vilket det förstås inte är. Det är dessutom oklart hur det kommer mätas och rapporteras. För att nå ett cirkulärt samhälle anser vi att det bör läggas större vikt på faktiska återvinningsmål.
- Kvalitetskraven på sorterat och separat insamlat material är i högsta grad viktigt för en effektiv insamling och materialåtervinning. Promemorian bör formuleras så att den totala effektiviteten inte begränsas av kvalitetskrav hos enskilda aktörer.
- I förslaget ligger mycket fokus på att insamling ska ske genom miljörum med kärl i anslutning till fastigheterna. Sedan många år tillbaka har vi en positiv utveckling av arbetsmiljön för medarbetare inom avfallsinsamling, där ett skifte skett från manuell hantering till ett användande av tekniska hjälpmedel minskat den fysiska belastningen på medarbetarna. Med fokus på kärl i miljörum ser vi en potentiell risk för återgång till manuell hantering och en ökning av arbetsrelaterade skador. Förslaget bör istället belysa att arbetsmiljöaspekter skall tas hänsyn till vid val av insamlingsssystem.
- I förslaget nämns att fastighetsnära insamling vid hushåll kan minska buller och nedskräpning. Speciellt med tanke på att förslaget baseras på insamling via kärl kan vi inte följa förslagets argumentation för glasfraktionen. Bortsett från höga bullernivåer vid tömning av kärl innehållande en glasfraktion innebär tömningen även en hög arbetsbelastning och därmed sämre arbetsmiljö för respektive personal.

- Vi saknar en tydlig definition vad som menas med *fastighetsnära*. Hur skiljer sig fastighetsnära från kvartersinsamling eller bör det tolkas som trapphusnära?
- Vi saknar en tydlig definition vad som menas med ett kärl, skulle en underjordisk behållare kunna ses som ett kärl eller ett inkast till sopsug?
- I förslaget nämns att återvinning av olika avfallsfraktioner minskar utsläppen av koldioxid och sparar naturresurser. Vi instämmer med detta men vi vill poängtera att ytterligare miljövinster kan uppnås vid kraftig minskning av tunga transporter i samband med hämtning av avfallet vid införandet av t.ex. sopsugssystem eller optisk sortering.
- Innovation och teknisk utveckling ses idag som en förutsättning för att nå ett cirkulärt samhälle där avfallshantering fortsatt har en mycket viktig roll. En annan faktor är enligt vår uppfattning beteendeförändringar. Här anser vi att förslaget bör undvika att styra teknikval i detta skede för att inte hindra framtida utveckling. Uppmuntrande av goda konsumentbeteenden via t.ex. återkoppling och ökad användarvänlighet vid inkastpunkten sker redan idag i t.ex. sopsugssystem (Re-Flow) och har gett positiva resultat.
- 9.6.2 Utrymmen för avfall i flerbostadshus
I detta avsnitt nämns bland annat sopsug och relaterade kostnader ” Denna lösning innebär dock stora investeringar och underhållskostnader.” Denna formulering anser vi både vara en subjektiv bedömning samt vara missvisande då den inte tar hänsyn till de betydande värden som samtidigt skapas. Fler och fler städer/kommuner har valt att införa sopsugssystem av ett flertal anledningar som då gärna får nämnas i samband med formuleringen om ”kostnader”. Införandet av sopsug i innerstadsmiljö frigör ytor i alla typer av bostadsfastigheter (jämfört med miljörum/hus). Detta ger ett stort mervärde för ett flertal aktörer som inte tagits i beaktande i den subjektiva bedömning som gjorts.
- 9.11 Finansiering av kommunernas samlings- och informationsansvar
Vi förutsätter att modellen för att beräkna kostnader för fastighetsnära insamling från flerbostadshus inklusive samlokaliserade verksamheter omfattar samma kostnadsparametrar som för småhus, dvs. införande, administration, kärl, insamling och transport. För flerbostadshus med sopsug eller optisk sortering bör modellen således anpassas med ett totalkostnadsperspektiv.

Förslaget ger som vi tolkar det inga möjligheter för t.ex. samfälligheter att ersättas för fastighetsnära insamling som besparar kommunen transporter och samlingskostnader. En samfällighet, som har ett sopsugssystem, utför idag ett samlingsarbete som kommunen annars fått utföra via kärthantering. I och med att förpackningarna levereras på en uppsamlingsplats, istället för att hämtas i ett stort antal miljörum, bör samfälligheten kunna kompenseras för detta alternativt ta del av ersättningen från producenterna.

4. Formuleringar från t.ex. SKR som vi ställer oss bakom

Utsorteringskrav för förpackningsavfall (9.3)

Eftersortering borde tillåtas i större utsträckning, då den har möjlighet att lösa en del av de problem som finns med att tillskapa fastighetsnära insamling. Eftersorteringstekniken ger en stor möjlighet att öka mängden förpackningsmaterial som kan återvinnas.

Flera kommuner och fastighetsägare har gjort kostsamma investeringar för att lösa insamling av avfall på ett smidigt sätt för hushållen. Insamlingssystem, som exempelvis sopsugssystem, med möjlighet till insamling av en blandfraktion för eftersortering måste kunna fortsätta nyttjas om det eftersorterade materialet motsvarar de kvalitetskrav som ställs av producentansvarsorganisationerna.

SKR menar att eftersortering borde tillåtas i större utsträckning, då den har möjlighet att lösa en del av de problem som finns med att tillskapa fastighetsnära insamling, då tonersättningen ska baseras på kvalitetskriterier. Här finns det möjligheter till teknisk utveckling som kan leverera ett material med samma höga kvalitet som om materialet sorterats direkt vid källan. Om en förpackningsfraktion som eftersorteras kan uppvisa samma eller högre kvalitetskrav som säsortering borde inte förfarandet vara dispensbelagt. SKR ser att en lösning skulle kunna vara att eftersorteringsanläggningar, som kan uppvisa att eftersorterat material uppnår ställda kvalitetskrav, godkänns som en del av ett insamlingssystem av Naturvårdsverket. En sådan lösning skulle minska osäkerheten över att få ett undantag och den administrativa bördan jämfört med ett dispensförfarande. Det är enbart om eftersorterat material uppvisar sämre kvaliteten, men ändå är det som möjliggör utsortering av förpackningar i de fall det annars skulle vara svårt att få till en annan lösning, som kommunen ska söka dispens hos Naturvårdsverket.

Kommunernas ansvar ska upphöra när förpackningsavfallet överlämnas till en godkänd producentansvarsorganisation (9.5.2)

För de kommunerna som nyttjar optisk sortering innebär det att avfall först ska transporteras till eftersorteringsanläggningen, vilken kan vara belägen i en annan kommun, för att sedan transporteras tillbaka till respektive kommuns omlastningsstation. Det borde finnas en möjlighet att genom överenskommelse med producentorganisationen lämna ifrån sig materialet till producenterna i anslutning till eftersorteringsanläggningen, i stället för att transportera materialet längre än nödvändigt.

Fastighetsnära insamling (9.6.1)

Det finns en rumslig begränsning i urbana miljöer och en logistisk utmaning i glesbygd. Fastighetsnära insamling ska vara huvudregeln men avsteg måste vara möjligt där kommunen kan visa att det är oskäligt av praktiska, miljömässiga eller ekonomiska skäl. Som SKR nämnt under 9.3 i detta yttrande bör det vara kommunen som har rådighet att bedöma vilken grad av service som är bäst lämpad inom sin kommun, om kommunen kan uppvisa en hög utsorterings- och insamlingsgrad.

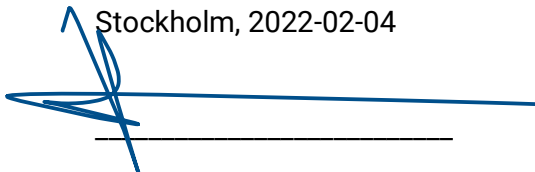
Utrymmen i flerbostadshus (9.6.2)

Promemorian saknar en analys av de fysiska och stadsbyggnadsmässiga konsekvenserna av kraven i form av de ny-, till- eller ombyggnader som kan krävas för att rymma de planerade fraktionerna vilket utgör en stor brist i underlaget.

Finansiering av kommunerna insamlings- och informationsansvar (9.11)

Ersättningsmodellen inkluderar en tonersättning per material med tillägg eller avdrag utifrån kvalitet. Det framgår inte vem som sätter kvalitetskraven som ersättningen grundar sig på. Enligt promemorian ska Naturvårdsverket fastställa tonersättning och de borde också sätta kvalitetskraven. SKR ser en risk om producenterna får mandat att självständigt sätta kvalitetskraven. Vilka krav på kvalitet som ställs för erhålla en viss ersättning måste tydligt fastställas så att det inte uppstår en konflikt mellan producentansvarsorganisation och kommun gällande bedömningen vid överlämnandet.

Stockholm, 2022-02-04

Patrick Haraldsson
VD Envac Scandinavia AB